

Próba określenia modelu projektowego – metody projektowania domu jutra

An Attempt to Define a Design Model – a Method of Designing Tomorrow's House

Streszczenie

Próba określenia i wyodrębnienia danych, na podstawie których można sformułować koncepcję przyszłości. Określenie takich kategorii pojęć pozwoli na sformowanie metody projektowej, której użycie będzie ułatwiało projektowanie domu jutra. Dom jutra jest umiejscowiony w szerokim kontekście historycznym, co pozwala na połączenie dziedzictwa kulturowego z przyszłością. Takie postępowanie chroni przed pułapką futuryzmu. Kontekst wartości w rozważaniach teoretycznych na tematy tak podstawowe jak dom, jest jądrem aksjologicznym. Wokół tak rozumianego punktu odniesienia będą toczyły się spory, tak długo jak będą istniały domy.

Abstract

An attempt to define and isolate data for formulating a concept of the future. Defining such categories of notions will make it possible to form an effective method of designing tomorrow's house. Tomorrow's house is located in a broad historical context which facilitates a combination of the cultural heritage with the past. Such conduct protects us against the trap of futurism. The context of values in theoretical ruminations on such essential themes as the house is the axiological core. Around such a point of reference, disputes will proceed as long as houses exist.

Słowa kluczowe: model, metoda, typ, typologia, ewolucja, futurologia

Keywords: model, method, type, typology, evolution, futurology

Temat konferencji narzuca generowanie scenariusza dla czasu przyszłego, czyli *de facto* wchodzi na grunt futurologii. Poczytuję to jako okoliczność sprzyjającą, gdyż futurologia jako nauka posiada określoną metodologię, z której skorzystam. Najważniejszą i najpopularniejszą, aczkolwiek bardzo prostą metodą „badania przyszłości” jest przede wszystkim analiza współczesnych i przeszłych zjawisk oraz wyodrębnienie z nich najważniejszych trendów przeznaczonych do badania i penetracji. Na podstawie określonych i tak wyodrębnionych danych można sformułować koncepcję przyszłości.

Szerokie spektrum możliwości technicznych, mnogość stylów i mód, różnorodność zainteresowań architektów oraz różne inne czynniki zewnętrzne utrudniają wytypowanie właściwego modelu domu trafiającego bezbłędnie do odbiorcy. Jest to trudne obecnie i na pewno będzie tak samo niewygodne w przyszłości. Dlatego konieczne jest określenie założeń, których przyjęcie pozwoli na przeprowadzenie doświadczenia. Doświadczeniem w tym przypadku jest wywód logiczny prowadzący do określenia powyższego modelu projektowego. Tak powstała metoda będzie dużym ułatwieniem w pracy architekta.

The theme of this year's conference imposes generating a scenario for the future – *de facto* it enters the ground of futurology. I consider it to be a favourable circumstance because futurology as a science has its specific methodology which I often use. The most important and most popular – even though very simple – method of “researching the future” is an analysis of present and past phenomena as well as the isolation of crucial trends meant for examination and penetration. On the basis of data isolated in this manner, we can formulate a concept of the future.

The wide range of technical potential, the multitude of styles and fashions, the diversity of architects' interests as well as a lot of other external factors impede the choice of an appropriate house model that would fully satisfy the recipient. These days, it is difficult and for certain will be equally inconvenient in the future. That is why it is necessary to specify assumptions whose adoption will make it possible to carry out an experiment. In this case, it is a logical exposition leading to the specification of the abovementioned design model. The resulting method will be a great help in an architect's work.

* Dr inż. arch. Jarosław Huebner, Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Instytut Projektowania Urbanistycznego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska / Jarosław Huebner, Ph.D. Arch., Chair of Housing Environment, Institute of Urban Design, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology.

Założenia

Zakłada się że:

- Praktyka jest racjonalna, a doświadczenie jest przekazywalne.
- Racjonalizowanie obserwacji i opisywane poznanych zjawisk musi być przydatne w naszej dziedzinie, więc słuszne jest założenie ograniczania pola obserwacji tematycznie do architektury – co oznacza, że nie wolno przenosić znaczeń z innych dziedzin.
- Opisywanie i definiowanie pojęć w architekturze musi być ściśle i racjonalne, obojętne przy tym jest czy architekturę rozumie się jako: sztukę, naukę, umiejętność lub bliżej niesprecyzowaną dziedzinę wiedzy. Dopuszczalna jest powyższa dowolność nazewnictwa, gdyż nie ma to wpływu na sens wywodu (konstrukcję logiczną wywodu).
- Praktyka oznacza w tym przypadku projektowanie i budowanie obiektów.
- Dom oznacza budynek przeznaczony do mieszkania oraz mieszkanie lub pomieszczenie, w którym się mieszka. Tak rozumiany dom to pojęcie jak najbardziej tradycyjne.

Ewolucja

Drugą częścią doświadczenia jest udowodnienie tezy mówiącej że: zmiany formy i rozwiązań funkcjonalnych domów mają charakter ewolucyjny. Udowodnienie tezy nie nastręcza trudności, gdyż wystarczającym i niepodlegającym dyskusji argumentem są dzieje architektury. Ta część jest kluczowa dla próby określenia modelu projektowego (jak w tytule), ponieważ może przesądzić o prawdopodobieństwie określenia właściwego typu domu przyszłości.

Celowe jest zakreszenie granic obszaru, w którym można się poruszać pisząc o architekturze domu. Oznacza to typologiczne określenie budynku będącego przedmiotem rozważań. Typologia jest tu rozumiana jako klasyfikacja budynków według struktury organizacyjnej w planie i w przekroju¹. Ewolucja typu, dokładnie tak jak to się dzieje w przyrodzie, zachowuje zdrowe i silne formy, a większość nietrafionych mutacji ulega zniszczeniu. To znaczy, że obserwacja form domów ewoluujących w ciągu minionych wieków, może z dużą dozą prawdopodobieństwa posłużyć do przewidywania ich przyszłego rozwoju. Tym samym można stwierdzić przewidywalność ewolucji form. Dlatego przyszłość nie jawi się jako nieokiełznany żywioł, lecz jedynie jako wyzwanie możliwe do ujarzmienia. Oczywiście taka umiejętność poznawcza jest warunkowana znajomością teorii i praktyki (a właściwie praktyk), które są w założeniu racjonalne i przekazywalne. Można więc wyciągnąć wniosek; ewolucja rozwija cechy pożądane, których znajomość uczyni projektowanie łatwym.

Racja i następstwo, wniosek w konsekwencji

Zgodnie z zasadą stanowiącą, że w każdym rozumowaniu odnaleźć można następujące elementy: racja i następstwo, przesłanka i konkluzja (wniosek), możemy stwierdzić, że ewolucyjny

Assumptions

It is assumed that:

- Practice is rational, whereas experience is transferable.
- Rationalizing observations and describing phenomena must be useful in our field, therefore the assumption of limiting the scope of observation to the theme of architecture is correct – it means that one must not transfer meanings to other domains.
- Describing and defining notions in architecture must be precise and rational no matter if architecture is understood as an art, a science, a skill or a nonspecific field of knowledge. The foregoing arbitrariness of nomenclature is acceptable since it does not influence the sense of a exposition (its logical construction).
- In this case, practice means the design and construction of objects.
- A house means a building meant for residence as well as a flat or a room where someone dwells. A house understood in such a way is the most traditional notion.

Evolution

The second part of this experiment aims at proving the thesis which says that changes in the form and the functional solutions of houses are of evolutionary character. Proving it is nothing difficult as a sufficient and indisputable argument is the history of architecture. This is the key part for the attempt to define a design model (as in the title of this paper) because it may determine the probability of specifying the proper type of the house of the future.

It is purposeful to demarcate the borders of the area where one can move while writing about architecture. This means the typological specification of a building which becomes the subject of ruminations. Here, a typology is understood as the classification of buildings according to the organizational structure in the plan and in the section¹. Just like it happens in nature, the evolution of a type preserves healthy and strong forms, while most unsuccessful mutations are destroyed. It means that the observation of the forms of houses evolving within the past centuries can probably serve to predict their future development. Thus, we may affirm the predictability of the evolution of forms. Therefore, the future does not seem as an unbridled element but a mere solvable challenge. Obviously, such a cognitive skill is conditioned by the knowledge of theory and practice (or, more precisely, practices) which are originally rational and transferable. So, we can draw the following conclusion: evolution develops desirable qualities which will make design easy.

Reason and result, conclusion in consequence:

In accordance with the principle that says the every case of reasoning includes the following elements: a reason and a result, a factor and a conclusion, we might state that the evolutionary character of changes results in a possibility of defining the categories of notions, the features of a work whose application in a design should guarantee the formulation of a design method. The assignment of

charakter zmian skutkuje możliwością określenia kategorii pojęć, cech dzieła, których zastosowanie w projekcie powinno zapewnić sformowanie metody projektowej. Zadaniem powyższej metody projektowej nazywanej również modelem, jest bezbłędne trafienie w oczekiwania odbiorcy-inwestora.

Doświadczenia wynikające z wieloletniej pracy projektowej i studiów tematu potwierdzają tezę, że główną inspiracją dla twórcy winna być atmosfera miejsca. To jest cecha dobrego dzieła, a działanie projektowe spajające architekturę z kulturą lub przyrodą powinny dostosować się do zastanego kontekstu. Projekty szanujące kontekst, nawet awangardowe w swej estetyce, mogą być przykładem architektury kontynuacji. Miara, czy projekt posiada wymienioną na wstępie cechę (inspiracja atmosferą miejsca), może być np. stosunek do przyrody, lokalnych sposobów budowania i zastanej rzeczywistości. Dzieła powstałe w takiej dyscyplinie można nazwać sztuką mądrzej kontynuacji.

Doświadczenia pozwoliły na określenie cech, których zastosowanie będzie fundamentem formułowanej metody projektowania. W naszym przypadku oznacza dobranie właściwych parametrów dla domu jutra. Tak dobrane cechy powinny zapewnić sukces projektowy. Najważniejsze z nich to:

- kategoria czasu (w tym szacunku dla historii) – odniesienie się do kontekstu historycznego i tworzenie ram dla przyszłych przekształceń przestrzeni,
- kategoria skali – nawiązanie do sąsiedztwa, zarówno pod względem wielkości jak i „porządku elewacji”,
- kategoria prestiżu i wygody – odniesienie do potrzeb psychofizycznych użytkownika,
- kategoria atrakcyjności ulotnej – podatność na działania kulturowe pozaarchitektoniczne w myśl zasady mówiącej o tym, że elastyczność przestrzeni pozwala wyobraźni na nieskrępowaną kreację np. artystyczną.

Zastosowanie się do powyższej recepty oznacza, że dom jutra będzie opisywany w oparciu o kryteria wartościujące, a nie kryteria opisujące jak to najczęściej bywa w przypadku nauk technicznych. Taka próba opisu jest podyktowana subiektywnym przeświadczeniem autora o dominacji emocji w poznaniu, oraz o możliwości użycia ich jako mierzalnych narzędzi do oceny (wartościowania) projektów i późniejszych realizacji. Zastosowanie powyższej hierarchii wartości związane jest z myślą: w jaki sposób architektura ma przetrwać jako sztuka oraz jak zachować przynajmniej odrobinę romantyzmu w „codziennej masowości”². Przeświadczenie o dominacji emocji ilustrują przykłady od 1 do 6. Dwa pierwsze (il. 1, il. 2) to fantazje na temat architektury tradycyjnej, obrazujące tęsknotę za trwałymi i co najważniejsze zrozumiałymi formami. To znaczy dobranie właściwego parametru czyli „kategorii prestiżu i wygody” (jak wyżej). Kolejne przykłady (il. 3–6) to zmaterializowanie ww. parametru w architekturze powstałej w duchu sztuki mądrzej kontynuacji.

Przyjęcie powyższej metody projektowej jest naturalne i jak najbardziej zwykłe dla twórców silnie związanych z tradycją. Silne

the foregoing design method, also called a model, is to meet the recipient – investor's expectations.

Experiences resulting from long years of designing work and theme studies confirm the thesis that the atmosphere of a place ought to be the main inspiration for a creator. It is a feature of a good work, whereas a designing activity which integrates architecture with culture or nature should be adjusted to the existing context. Designs respecting the context, even those vanguard in their esthetics, can exemplify the architecture of continuation. For instance, the dilemma if a given design possesses the abovementioned feature (being inspired by the atmosphere of a place) may be settled with its attitude towards nature, the local manners of building and the existing reality. Works created in such discipline can be called the art of wise continuation.

The experiences made it possible to specify qualities whose application will be the foundation for the formulated designing method. In our case, it means the choice of suitable parameters for tomorrow's house. Qualities selected in such a manner ought to secure a successful design. The most important qualities are as follows:

- the category of time (including respect for history) – references to the historical context and the creation of frames for the future transformations of spaces,
- the category of scale – references to the neighbourhood, both in the aspect of its size and “the order of elevations”,
- the category of prestige and comfort – references to the user's psychophysical needs,
- the category of fleeting attractiveness – receptivity to cultural activities outside architecture in accordance with the principle which says that the flexibility of a space facilitates limitless imaginative creation, e.g. art.

Complying with this recipe means that tomorrow's house will be delineated on the basis of appraising criteria instead of describing criteria as it usually happens in the case of technical sciences. Such an attempt to describe a house is dictated by the author's subjective conviction about the domination of emotions in cognition as well as the possibility of using them as measurable tools for assessing (appraising) designs and their further implementations. The application of the foregoing hierarchy of values is related to the reflections: how architecture is supposed to survive as an art and how to preserve at least an ounce of the romanticism of “everyday massiveness”². The conviction about the domination of emotions is illustrated with Pictures 1-6. Pictures 1-2 are fantasias on traditional architecture which depict a craving for some durable and – what is crucial – comprehensible forms. It means the choice of an suitable parameter, i.e. “the category of prestige and comfort” (see above). Pictures 3-6 materialize this parameter in architecture formed in the spirit of the art of wise continuation.

Adopting the above designing method is natural and most usual to authors bound with tradition. Strong relationships with tradition are understood as the knowledge of history and the ability to think in the cause-and-effect

il. 1. Dwór polski w zimie – fantazja. Rys. Adam Huebner / Polish manor in winter – fantasia. Drawn by Adam Huebner

związki z tradycją rozumiane są jako znajomość historii i umiejętność myślenia przyczynowo-skutkowego, co nasuwa skojarzenia z metodologią pracy stosowaną w futurologii. Zbieżność wyboru metody w architekturze i futurologii podkreśla jej trafność i przydatność.

Dla architekta ważne jest, aby znać różnicę pomiędzy związkami z tradycją a naśladownictwem, ponieważ pomylenie tych pojęć może przeszkadzać, a nawet uniemożliwić kreację autorską. Umieszczenie domu w szerokim kontekście historycznym, pozwala na połączenie dziedzictwa kulturowego z przyszłością. Takie postępowanie chroni przed pułapką futuryzmu, który jako styl nie wytrzymał konfrontacji z rzeczywistością.

mode which calls up associations with working methodology used in futurology. The convergence of the choice of a method in architecture and futurology emphasizes its correctness and usefulness.

To an architect, it is important to know the difference between relations with tradition and imitation because confusing these notions may impede authorial creation or even make it impossible. Locating a house in a broad historical context enables us to combine the cultural heritage with the future. Such conduct protects us against the trap of futurism which did not stand the test of confrontation with reality as a style.

The context of values in theoretical ruminations on such essential themes as the house is the axiological core.

il. 2. Dwór polski – fantazja. Rys. Adam Huebner / Polish manor in winter – fantasia. Drawn by Adam Huebner

Kontekst wartości w rozważaniach teoretycznych na tematy tak podstawowe jak dom, jest jądrem aksjologicznym. Wokół tak rozumianego punktu odniesienia będą toczyły się spory, tak długo jak będą istniały domy.

PRZYPISY:

¹ Źródło: [1 s. 29-30] Dom – obiekt nazwany. „Kontynent ludzkiej duszy” jest ograniczony jak sam świat Typologia architektury, jej obiektów i części składowych nie może być mnożona w nieskończoność, nie można przenosić idei z innych dyscyplin, nie można zastępować ustalonego języka ani technologii czy natury obiektu architektonicznego.

Źródło: [1 s. 46] Typologia oznacza klasyfikację budynków według typu. Typ to termin określający strukturę organizacyjną budynku w planie i w przekroju. Typ ewoluuje aż do osiągnięcia sobie właściwej to znaczy (logicznej i racjonalnej) formy. Typ architektoniczny pozwala na jego nieskończoną reprodukcję. Można bez trudu go nazwać, łatwo rozpoznać i w prosty sposób użytkować. Są to konieczne warunki powstania konwencji typologicznej.

² Źródło: [2 s. 13-14].

BIBLIOGRAFIA:

[1] Krier L., *Architektura wspólnoty*, wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2011.
[2] Praca zbiorowa, *Jože Plečnik architekt i wizjoner 1872–1957*, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2006.

Around such a point of reference, disputes will proceed as long as houses exist.

ENDNOTES:

¹ Source: [1 p. 29–30] A house – a termed object. “The continent of the human soul” is limited just like the world itself. The typology of architecture, its objects and constituents cannot be multiplied endlessly; one cannot transfer ideas from other disciplines or replace an established language, technology or the nature of an architectural object.

Source: [1 p. 46] A typology means the classification of buildings per type. A type is a term defining the organizational structure of a building in its plan and in its section. A type evolves until it develops an appropriate (logical and rational) form. An architectural type facilitates its endless reproduction. It can be easily termed, recognized and applied. These are the necessary conditions for the formation of a typological convention.

² Source: [2 p. 13–14].

BIBLIOGRAPHY:

[1] Krier L., *Architektura wspólnoty*, słowo/obraz terytoria, Gdansk 2011
[2] Collective work, *Jože Plečnik architekt i vizjoner 1872–1957*, International Centre of Culture, Krakow 2006.

il. 3. Dom jednorodzinny w Tarnowie- Mościcach (lata 20.–30. XX w.) foto. Jarosław Huebner / *Detached house in Tarnów-Mościce (the 1920s–1930s)*. Photo by Jarosław Huebner

il. 4. Pensjonat w Krościenku (lata 20.–30. XX w.) foto. Jarosław Huebner / *Pension in Krościenko (the 1920s–1930s)*. Photo by Jarosław Huebner

il. 5. Domy w Bazylei przy bulwarach nad Renem (Schaffhauser Rheinweg) foto. Jarosław Huebner / *Houses in Basel along the Rhine boulevards (Schaffhauser Rheinweg)*. Photo by Jarosław Huebner

il. 6. Domy w Bazylei przy bulwarach nad Renem (Schaffhauser Rheinweg) foto. Jarosław Huebner / *Houses in Basel along the Rhine boulevards (Schaffhauser Rheinweg)*. Photo by Jarosław Huebner

